

Мізін К. І.,

*доктор філологічних наук,
завідувач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

Петров О. О.,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*

Петрова А. І.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА У СВІТЛІ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА ОСНОВІ ДАНИХ НОВИННОГО ВЕБ-КОРПУСУ)

Анотація. Стаття присвячена виявленню найрелевантніших асоціацій (понять), які виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine». З цією метою встановлено найчастотніші окуренти слова-запиту *Ukraine* на основі даних англійськомовного новинного веб-корпусу *News on the Web Corpus* (сумарна кількість вибірок дослідження складала 166 одиниць). Щоб сфокусувати увагу здебільшого на воєнно-політичному дискурсі, поняття «Ukraine» розглянуто на тлі понять «Russia» та «war». Виявлено, що серед найбільш актуальних асоціацій, які викликає поняття «war», є «Ukraine», яке значною мірою «затмарило» такі традиційно важливі для англійськомовної медійної мережі поняття, як «Russia», «Vietnam», «Iraq», «Israel», «Gaza», «Afghanistan» та ін., оскільки останні суттєво поступаються частотністю. Найстійкіший асоціативний зв'язок поняття «Ukraine» виявляє з «Russia», і навпаки. Однак «Ukraine» найчастіше асоціюється з «war» і «invasion», натомість «Russia» – з «China» та «invasion», що підкреслює значення геополітичної ролі Китаю для Росії. Серед менш релевантних асоціацій, які виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine», домінують ті, що пов'язані з міжнародною допомогою та підтримкою України (напр., «aid», «support», «weapon», «missile», «assistance», «ally»). Натомість із поняттям «Russia» асоціюється передусім агресія (напр., «invasion», «invade», «attack», «war»). Важливим є зв'язок «Russia» з геополітикою (напр., «US», «world», «Trump») і союзниками країни-агресорки (напр., «India», «Iran»). Установлено, що існує ієрархія понять «war», «conflict» і «crisis» як асоціацій до «Ukraine», у якій «war» виявляє найвищу актуальність серед них, натомість «conflict» і особливо «crisis» є не такими актуальними. Така ієрархія дає змогу стверджувати, що проблема функціонування в англійськомовному воєнно-політичному дискурсі начебто неадекватного термінологічного позначення *conflict* на позначення війни в Україні є дещо надуманою з огляду як на правове підґрунтя, так і міжмовну омонімію, коли змістові обсяги термінів *conflict* в англійській і *конфлікт* в українській мовах частково не збігаються.

Ключові слова: воєнно-політичний дискурс, асоціативний зв'язок, термін, російсько-українська війна, англійськомовний корпус.

Порушувана проблематика. Очевидно, ніколи не втратить своєї актуальності вислів О. фон Бісмарка «Es wird niemals so viel gelogen wie vor der Wahl, während des Krieges und nach der Jagd [Ніколи стільки не брешуть, як перед виборами, під час війни та після полювання]» [1]. Нинішньому поколінню українців випала сумна доля переконатися в цьому – російсько-українська війна. І якщо пересічний українець уже звик до перманентних маніпуляцій у політичному дискурсі (замовчування правди, перекручування фактів, свідоме поширення неправди, «білі шуми» тощо), то актуальний сьогодні воєнно-політичний дискурс або «дискурс війни» [2] вийшов на значно вищий рівень маніпулятивних технік, що пояснюється стимулюванням останніх державною політичною ідеологією. Особливо це помітно для тих представників української спільноти, хто володіє іноземними мовами, оскільки вони мають змогу порівняти новинні ресурси (1) закордонних (ідеться виключно про демократичні країни Європи та світу в цілому), (2) українських і (3) російських мас-медіа на тлі того факту, що:

1) перші можуть бути досить об'єктивними, бо вони не контролюються державою, що є нормальним демократичним досвідом;

2) другі, на жаль, помітно втратили свою об'єктивність, оскільки з початку війни значною мірою контролюються державою (цей контроль очільники країни виправдовують воєним станом, а новинний простір заповнив так званий «єдиний марафон»);

3) треті ж повністю перебувають під контролем держави, що є давньою традицією сусідньої країни-агресорки, тому про об'єктивність тут зовсім не йдеться.

Зважаючи на це, українські мовознавці уникають висвітлення питань, що стосуються маніпулятивних технік підконтрольних державі українських новинних ресурсів. Це пов'язано, імовірно,

з тим, що за такий критичний аналіз дослідника можуть звинуватити у відсутності почуття патріотизму або навіть у колабораціонізмі. Тому вітчизняні лінгвісти при вивченні дискурсу війни зосереджені здебільшого або на суто мовних, або на державницько-патріотичних питаннях:

1) вплив воєнних подій на процеси неологізації української мови [див., напр.: 3; 4];

2) мовна політика під час війни (українізація, русифікація, мовна вульгаризація і под.) [див., напр.: 2; 5];

3) воєнна риторика В. Зеленського [див., напр.: 6; 7];

4) коректності/некоректності або маніпуляції при висвітленні війни в Україні закордонними політиками/мас-медіа, зокрема країни-агресорки [див., напр.: 8; 9].

Поширення в українському мовознавстві понять «воєнний дискурс», «воєнно-політичний дискурс», «дискурс війни» і под. спричинило значну їхню дифузність, бо терміном *дискурс* почали заміняти цілу низку інших термінів – *текст, риторика, комунікативна подія, мовлення, підмова* та ін. Це пов'язано, очевидно, зі складністю та невизначеністю самого поняття «дискурс», яке балансує на межі емпіричного спостереження, ґрунтуючись на когнітивних, мовних і позамовних чинниках [див. детальніше: 10, с. 206–207]. Тому чим далі це поняття віддається від власне мови (текстів як таких), тим більш маніпулятивним воно стає вже саме по собі. Якщо ж на основі цього маніпулятивного поняття розглядати воєнно-політичні маніпуляції, то можна отримати результати, які фактично не підлягають верифікації.

Це стосується і вивчення особливостей риторики (виступів) політиків як частини воєнно-політичного дискурсу. З одного боку, мета таких досліджень є зрозумілою – це вплив політика, передусім емоційний, на «свою»/«чужу» аудиторію, з другого боку, «силою слова» (мовні засоби) та, з другого боку, за рахунок його особистих характеристик, оскільки ще з часів Аристотеля відомо, що деякі люди звучать від природи більш переконливо, ніж інші, а залучення емоцій аудиторії під час виголошення промови є найважливішим у публічному виступі [11, с. 1]. При цьому сила політичних промов значною мірою залежить від цінностей і переконань оратора та аудиторії [12, с. 3], тому найбільш важливими моментами, які враховуються при аналізі політичної промови є не лише емоції, але й наміри, вибір слів і симпатії між аудиторією та оратором [13]. Власне, це й досліджують українські мовознавці, коли ставлять за мету вивчення дискурсу якогось відомого політика, найчастіше В. Зеленського. Однак мова тут іде, як правило, не про спонтанне мовлення, а про публічні виступи, які завжди готують для топових політиків їхні спічрайтери [див. детальніше, напр.: 14]. Відповідно, у подібних дослідженнях простежується, як мінімум, один методологічно «слизький» момент, який стосується неможливості встановлення частки самого політика, зокрема В. Зеленського, у підготовці промов. Якщо ця частка є зовсім незначною, то змістовно, тобто з точки зору залучення мовних одиниць і засобів, вплив на аудиторію здійснюють спічрайтери, а оратору залишається лише ораторське мистецтво. Оскільки основні характеристики політичного дискурсу – міфологічність, ритуальність, театральність і агональність – разом із сакралізацією, риторичністю, маніпулятивністю свідомістю реципієнтів, «мовною модою» та модними тенденціями семіотичного характеру [15, с. 15–21] «уплітаються» в політичні тексти (промови, доповіді, заяви і под.) головним чином спічрайтерами, то оратору залишається

здебільшого «позамовне супроводження» таких текстів (міміка, жести, артикуляція тощо).

Тема спічрайтерства торкається також проблеми політкоректності деяких термінів, якими послуговуються політики у своїх виступах. Методологічно об'єктивнішими є випадки, коли такі терміни вивчаються на матеріалі новинних текстів, що надають уривки спонтанного мовлення політиків (інтерв'ю, відеоінтерв'ю, подкасти і под.). Проте слід пам'ятати, що використання політкоректних термінів як політиками, так і власне новинними ресурсами значною мірою залежить від конкретних правових (юридичних) моментів. Яскравим прикладом тут слугує вживання в англійськомовних країнах термінів *conflict*, *crisis* та *war*. Так, той факт, що англійськомовні політики послуговуються здебільшого термінами *conflict* і *crisis* замість *war* викликає подив, або навіть агресію, у пересічних українців, оскільки воєнні події, які вони щодня переживають (загроза життю, обстріли, евакуації, загибель рідних, руйнування і под.), інакше, ніж *війна* не назвеш. Утім, уживання згаданих термінів має не стільки мовне, скільки правове підґрунтя, оскільки офіційно ні Росія Україні, ні Україна Росії війну ще й досі не оголошували. Через це, очевидно, політики утримуються від використання терміна *war* в офіційній риторичі, хоча для неополітиків, тобто для широкого загалу, він не вважається некоректним.

Зважаючи на це, стає очевидним, що вивчення українськомовного воєнно-політичного дискурсу, особливо підготовлених спічрайтерами виступів політиків, має суттєві методологічні лімітації. Це пов'язано також із тим фактом, що монополію в Україні на новинний ресурс, пов'язаний передусім з війною, має нині держава. На тлі цього розвідки, що досліджують воєнно-політичний дискурс, зокрема російсько-українську війну, спираючись на публікації в зарубіжних англійськомовних мас-медіа, можуть бути більш об'єктивними. Тим більше, якщо для цього залучається значний за обсягом матеріал, представлений у новинних мовних корпусах. За допомогою даних, отриманих у результаті цифрового опрацювання такого широкого емпіричного матеріалу, можна визначити, наприклад, актуальні асоціації (поняття), що виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку із сьогодишньою війною. Такий підхід дає також змогу виявити вплив цієї війни на сприйняття представниками англійськомовних культур окремих понять, пов'язаних з воєнними подіями.

Мета та методика дослідження, мовний корпус. З огляду на викладене вище метою пропонованої статті є встановлення актуального уявлення, що виникає в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine». Таке уявлення можна сформувати за допомогою встановлення найрелевантніших асоціацій, пов'язаних з цим поняттям, шляхом виявлення найчастотніших окупентних форм слова-запиту *Ukraine* (функція «Collocates») на основі даних англійськомовного новинного веб-корпусу News on the Web Corpus (NOW) [16]. Оскільки значний вплив на формування актуального уявлення поняття «Ukraine» чинить російсько-українська війна, методологічно доцільно розглянути його на тлі понять «Russia» та «war», оскільки такий підхід дає змогу сфокусуватися здебільшого на воєнно-політичному дискурсі. Сумарна кількість відібраних окупентів, представлених у Таблицях 1, 2 і 3, складає 166 одиниць.

Вибір корпусу NOW пояснюється тим, що він пропонує цифрове опрацювання актуальних даних (інтернет-га-

зети й журнали з 2010 року по теперішній час) та має значний обсяг (20.3 млрд слів). При цьому він зростає приблизно на 120–140 млн слів щомісяця (близько 250 000 нових статей), що становить майже 1.5 млрд слів щороку. У той час як інші ресурси, наприклад Google Trends [17], показують, що люди здебільшого шукають, корпус NOW – це єдиний структурований корпус, який демонструє, що насправді сьогодні відбувається в мові. Що ж стосується частоти слів з 2010 року або нових слів/фраз, які з'явилися за останні кілька років, то тут NOW є найнадійнішим моніторинговим корпусом англійської мови.

Методологічним підґрунтям для визначення актуального уявлення про певне поняття за допомогою встановлення найрелевантніших асоціацій, які виникають у тій чи іншій лінгвокультурі у зв'язку з останнім, слугує той факт, що внаслідок швидкого розвитку цифрових технологій і стрімкої розбудови Інтернет-мережі з'явилася можливість виявлення асоціацій носіїв певної мови не лише за допомогою асоціативних експериментів, але й на основі даних, отриманих шляхом комп'ютерного опрацювання широких масивів текстів – мовних корпусів. Тому сьогодні все частіше з'являються праці, у яких простежується методологічний симбіоз корпусної лінгвістики та психолінгвістики [18], а в низці розвідок зроблені вдалі спроби підсилити експериментальні методи психолінгвістики шляхом залучення емпіричних і цифрових даних корпусів [19; 20; 21].

Методологічно важливим у цьому зв'язку є і той момент, що мовний матеріал корпусу завдяки програмним інструментам демонструє реальне вживання мови, а це, у свою чергу, дає змогу більше повністю не покладатися на інтуїцію [22, с. 2]. Сучасні корпуси постійно удосконалюють автоматичні процедури цифрового опрацювання мовного матеріалу, надаючи в розпорядження дослідника більш об'єктивні показники частотності мовних одиниць і синтаксичних конструкцій. До того ж актуальним нині є вивчення впливу частотності на когнітивні феномени [18, с. 16]. Серед корпусних показників чи не найважливіше місце у плані вивчення людської когніції в її мовному відображенні займає частотність колокацій слів. Це пояснюється тим, що колокація часто допомагає при встановленні актуального смислу цих слів, а також особливостей їхнього вживання. Така колокація визначається як окурентія

двох чи більше слів на невеликій відстані одне від одного в тексті [23, с. 170].

Одним зі слів, що входять до колокації, є те, за допомогою якого вводиться запит у пошукову систему мовного корпусу. Окурентні форми цього слова-запиту вказують на найбільш близькі до нього в плані контекстної відстані лексичні одиниці. Близькість форм означає близькість значення, тому чим ближче одна форма до іншої у висловленні, тим тісніші семантичні зв'язки між ними. Методологічно коректна інтерпретація показників частотності окурентів (колокатів і коокурентів) дає змогу на обширному мовному матеріалі визначити найтісніші семантичні зв'язки слів-запитів, що уможлиблює встановлення релевантних і водночас актуальних фрагментів їхнього значення [24; 25; 26]. Слід зауважити при цьому, що показник частотності слова-запиту вказує на його актуальність (поширеність) у відповідному мовному середовищі, а найчастотніші окуренти цього слова визначають стрижневий смисл останнього. Якщо екстраполюватися на поняттєвий рівень, то частотність тих слів, які є іменами культурних понять, слугує показником релевантності останніх у певній лінгвокультурі.

Виклад основного матеріалу. У корпусі NOW леми, які об'єктивують поняття «Ukraine» і пов'язане з ним «Russia», мають високу частотність – $f=99.41^1$ та $f=130.26$ відповідно. Така частотність останнього поняття є зрозумілою, оскільки та країна-агресор, яку воно репрезентує, постійно перебуває у фокусі новинних ресурсів через геополітичну вагу. У той же час причина значної актуальності поняття «Ukraine» пов'язана виключно з російсько-українською війною, що чітко демонструє графік частотності його імені за останні п'ять років у британських новинах, де «бум» популярності збігається саме з початком війни (Рис. 1).

Вибірki дослідження представлені в чотирьох колонках (Табл. 1, 2 і 3). Критерієм розподілу за колонками слугує коефіцієнт частотності окурентів: 1-ша колонка – найчастотніші окуренти ($f \geq 10$), 2-га – частотні ($f \geq 5$), 3-тя – досить частотні ($f \geq 1$) та 4-та – відносно частотні ($f \geq 0.5$). В екстраполяції на асоціації (поняття), які об'єктивують ці окуренти, це означає, що в першій колонці репрезентовано найактуальніші асоціації, у другій – актуальні, у третій – досить актуальні, а в четвертій –

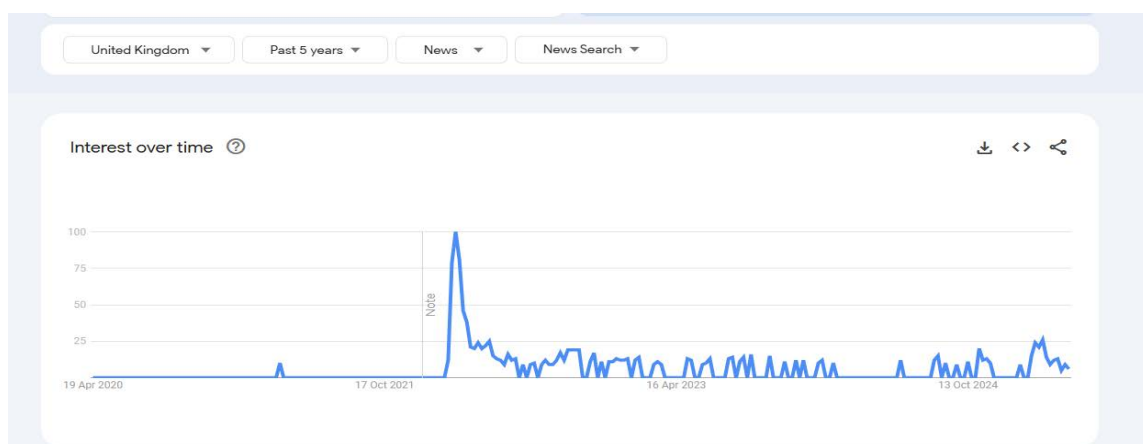

Рис. 1. Графік частотності лексики *Ukraine* у британських новинних ресурсах за останні 5 років (на основі даних пошуковика Google Trends)

¹ Частотність колокатів подається у значенні на 1 млн слів ($f/1mw$).

Таблиця 1

Найчастотніші окуренти слова-запиту *Ukraine*

≥10		≥5		≥1		≥0.5	
окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw
Russia	11.83	invasion	8.28	Russian	4.43	Moscow	0.99
war	10.34			Eastern	2.72	Western	0.98
				military	2.71	NATO	0.94
				invade	1.88	fight	0.80
				conflict	1.83	Volodymyr	0.72
				force	1.80	missile	0.64
				aid	1.73	ongoing	0.63
				region	1.57	defence	0.62
				support	1.57	Southern	0.62
				Putin	1.52	Ukrainian	0.60
				border	1.31	Biden	0.60
				attack	1.31	aggression	0.55
				Kyiv	1.25	nuclear	0.55
				crisis	1.19	assistance	0.54
				troop	1.16	armed	0.52
				February	1.05	ally	0.51
				weapon	1.05	Crimea	0.50
				Ukraine	1.01	peace	0.50
						territory	0.50

Таблиця 2

Найчастотніші окуренти слова-запиту *Russia*

≥10		≥5		≥1		≥0.5	
окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw
Ukraine	11.83	China	6.42	war	4.27	investigation	0.99
		invasion	5.76	US	3.11	Europe	0.99
				sanction	2.92	foreign	0.97
				Putin	2.44	ministry	0.96
				country	2.15	region	0.95
				world	2.12	gas	0.93
				military	2.02	ally	0.91
				state	1.97	France	0.88
				India	1.73	Turkey	0.88
				president	1.56	Germany	0.84
				invade	1.56	accuse	0.82
				Iran	1.54	Western	0.82
				Moscow	1.43	Ukrainian	0.82
				cup	1.30	Brazil	0.81
				united	1.27	Belarus	0.80
				Russia	1.25	Russian	0.78
				Trump	1.21	NATO	0.77
				Vladimir	1.21	Crimea	0.77
				attack	1.20	nuclear	0.77
				oil	1.06	border	0.76
						tie	0.76
						Arabia	0.73
						Saudi	0.73
						missile	0.71
						relation	0.70
						conflict	0.68
						Korea	0.62
						weapon	0.60
						defence	0.60
						Syria	0.56
						troop	0.56
						impose	0.53
						intelligence	0.53
						ambassador	0.52
						Japan	0.51

відносно актуальні. Показник менше $f \leq 0.5$ є нерелевантним для запропонованої розвідки.

Аналіз показників вибірок (Табл. 1, 2 і 3) виявив, що серед трьох понять – «Ukraine», «Russia» і «war» – найактуальнішим для англійськомовної свідомості є останнє. Прикметно, що серед найрелевантніших асоціацій, які викликає це поняття (Табл. 3, 1-ша колонка), є і «Ukraine», хоча воно значно поступається за частотністю перед «world» (перманентний страх перед світовою війною), «star» (численні фільми, серіали, комікси, присвячені зоряним війнам) та «civil» (важлива історична роль в англійськомовному світі, зокрема у США, громадянських війн). При цьому «Ukraine» значною мірою «затмарило» такі традиційно важливі для англійськомовної медійної мережі поняття, як «Russia» (перманентний політичний опонент), «Vietnam» (в'єтнамська війна), «Iraq» (іракська війна), «Israel»/«Gaza» (конфлікт на Близькому Сході), «Afghanistan» (антитерористична операція в Афганістані), оскільки останні суттєво поступаються частотністю. Навіть поняття «Syria», яке ще зовсім недавно не сходило з перших шпальт світової преси, демонструє помітно нижчу частотність (Табл. 3, 3-тя колонка).

Найстійкіший асоціативний зв'язок поняття «Ukraine» виявляє з «Russia» (Табл. 1, 1-ша колонка), і навпаки (Табл. 2, 1-ша колонка). Окрім цього, «Ukraine» найчастіше асоціюється з «war» (Табл. 1, 1-ша колонка) та «invasion» (Табл. 1, 2-га колонка), натомість «Russia» – з «China» та «invasion» (Табл. 2, 2-га колонка), що можна пояснити, очевидно, геополітичною роллю Китаю для країни-агресорки, його лідерством на політичній арені та спробами врегулювання російсько-української війни (тут і далі приклади за NOW; переклад наш – К. М., О. П., А. П.):

літичною роллю Китаю для країни-агресорки, його лідерством на політичній арені та спробами врегулювання російсько-української війни (тут і далі приклади за NOW; переклад наш – К. М., О. П., А. П.):

(1) *The United States plans to impose new sanctions against Chinese entities that fuel Russia's war in Ukraine* [Сполучені Штати планують запровадити нові санкції проти китайських компаній, які підживлюють війну Росії в Україні];

(2) *The invasion of Ukraine by Russia in February 2022 has significantly destabilised Europe* [Вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року значно дестабілізувало Європу].

Серед досить релевантних (Табл. 1, 3-тя колонка) і відносно релевантних (Табл. 1, 4-та колонка) асоціацій, які виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine», домінують ті, що пов'язані з міжнародною допомогою та підтримкою України (напр., «aid», «support», «weapon», «missile», «assistance», «ally»), напр.:

(3) *Trump has been critical of US support for Ukraine, raising worries in some foreign capitals about the US commitment to Kyiv* [Трамپ критикував підтримку України з боку США, що викликало занепокоєння в деяких іноземних столицях щодо зобов'язань США перед Києвом];

(4) *Pressman said Hungary was openly calling for the U.S. and other allies to cut off Ukraine from military support in order to force an immediate ceasefire* [Прес-секретар заявив, що Угорщина відкрито закликає США та інших союзників відрізати

Таблиця 3

Найчастотніші окуренти слова-запиту war

f ≥ 10		f ≥ 5		f ≥ 1		f ≥ 0.5	
окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw	окуренти	f/1mw
world	27.35	cold	6.20	Russia	4.29	HAMAS	0.98
star	15.27	crime	6.02	end	4.24	Russia-Ukraine	0.94
civil	13.14	trade	5.63	war	4.00	soldier	0.93
Ukraine	10.36			fight	3.50	independence	0.93
				drug	3.13	criminal	0.92
				Vietnam	2.64	liberation	0.86
				veteran	2.41	terrorism	0.85
				Iraq	2.34	bidding	0.82
				wage	2.31	weapon	0.80
				Israel	2.26	era	0.76
				memorial	2.12	clone	0.75
				Gaza	2.02	Yemen	0.73
				zone	1.72	chest	0.69
				Korean	1.71	US-China	0.69
				ongoing	1.58	trek	0.69
				Afghanistan	1.58	gear	0.69
				nuclear	1.57	Syrian	0.69
				conflict	1.51	video	0.66
				culture	1.48	gulf	0.64
				God	1.46	bloody	0.63
				terror	1.39	proxy	0.63
				Syria	1.36	all-out	0.63
				declare	1.33	Iran	0.62
				prisoner	1.17	Jedi	0.61
				Putin	1.15	tug	0.60
				peace	1.11	brutal	0.60
				infinity	1.10	flee	0.59
				hero	1.01	avengers	0.55
						trigger	0.54
						rage	0.51

Україну від військової підтримки, щоб змусити її негайно припинити вогонь].

Окрему групу серед цих асоціацій формують поняття, які відображають регіони України, що зазнали агресії, та межі останньої (напр., «Eastern», «region», «border», «Crimea»). Серед політиків, що асоціюються з поняттям «Ukraine», найактуальнішим є прізвище очільника країни-агресора (Табл. 1, 3-тя колонка), менш актуальними є ім'я *Volodymyr* (очевидно, йдеться про Зеленського) та прізвище экс-президента США *Biden* (Табл. 1, 4-та колонка).

Вивчення вибірки, представленої у Таблиці 2, продемонструвало, що з поняттям «Russia» асоціюється передусім агресія (напр., «invasion», «invade», «attack»), а не війна («war»), напр.:

(5) *Russia has been hit by sanctions on energy exports due to its 2022 invasion of Ukraine* [Росія постраждала від санкцій на експорт енергоносіїв через вторгнення в Україну у 2022 році];

(6) *More than 19,000 children have been abducted from Ukraine since Russia invaded its neighbouring country in 2022* [Понад 19 000 дітей були викрадені з України з моменту вторгнення Росії в сусідню країну в 2022 році].

Важливим є зв'язок «Russia» з геополітикою (напр., «US», «world», «Trump») і союзниками країни-агресорки (напр., «India», «Iran») (Табл. 2, 3-тя колонка), напр.:

(7) *Historically, Iran and Russia have been allies for years, with the two countries supporting Bashar al-Assad* [Історично склалося так, що Іран і Росія були союзниками протягом багатьох років, коли обидві країни підтримували Башара Асада].

Релевантність геополітичних асоціацій підкреслює і ціла низка понять, пов'язаних із географічними позначеннями та назвами держав (напр., «Europe», «France», «Turkey», «Germany», «Western», «Brazil», «Belarus») (Табл. 2, 4-та колонка). Агресивну політику країни-агресорки засвідчують поняття, що відображають санкції, озброєння тощо, напр.: «sanction», «military», «attack» (Табл. 2, 3-тя колонка); «soldier», «weapon», «nuclear», «missile» (Табл. 2, 4-та колонка). Не менш важливими є і ресурси для фінансування війни, напр.: «oil» (Табл. 2, 3-тя колонка); «gas» (Табл. 2, 4-та колонка). Серед політиків, які асоціюються з поняттям «Russia», досить актуальним є ім'я та прізвище очільника Кремля, а також прізвище президента США (Табл. 2, 3-тя колонка).

Дані вибірки, поданої у Таблиці 1, чітко вказують на ієрархію понять «war», «conflict» і «crisis» як асоціацій до «Ukraine». Ця ієрархія відображає абсолютно адекватне сприйняття в англійськомовному середовищі сьогодинішніх подій в Україні, оскільки «war» виявляє найвищу актуальність серед них (Табл. 1, 1-ша колонка), натомість «conflict» і «crisis» є не такими актуальними (Табл. 1, 3-тя колонка). Тому саме термін *war* поширений нині в англійськомовному воєнно-політичному дискурсі, коли йдеться про російсько-українську війну, напр.:

(8) *Trump has said he would end the war, so both Russia and Ukraine are keen to gain the strongest possible bargaining position on the battlefield* [Трамп заявив, що припинить війну, тому і Росія, і Україна прагнуть отримати якомога сильнішу позицію на полі бою];

(9) *American journalist Tucker Carlson, who doesn't seem to know much about Russia, Ukraine or the war* [Американський журналіст Такер Карлсон, який, здається, не дуже багато знає про Росію, Україну та війну];

(10) *If the Western and NATO forces entered the Ukraine war, that would be a trigger for Russia to declare an all out war* [Якби сили Заходу і НАТО вступили у війну в Україні, це стало б поштовхом для Росії оголосити повномасштабну війну].

Прикметно, що «conflict» має вищу частотність, ніж «crisis». До того ж «conflict» семантично перетинається з «war», про що свідчить його дефініція: *conflict* – «1) an active disagreement between people with opposing opinions or principles [активна суперечка між людьми з протилежними думками або принципами]; 2) fighting between two or more groups of people or countries [бойові дії між двома або більше групами людей чи країнами]; 3) a situation in which beliefs, needs, facts, etc. are very different and cannot easily exist together or both be true [ситуація, у якій переконання, потреби, факти тощо є дуже різними і не можуть легко співіснувати разом або обидва бути правдивими]; 4) a situation in which someone cannot make a fair decision because they will be affected by the result [ситуація, у якій хтось не може прийняти справедливе рішення, оскільки на нього вплине результат]» [28]. Тому можна припустити, що проблема функціонування в англійськомовному воєнно-політичному дискурсі начебто неадекватного (на думку українців) термінологічного позначення *conflict* на позначення війни в Україні є дещо надуманою, оскільки тут ми маємо справу не лише з правовим підґрунтям (неоголошення війни), але й із так званими «фальшивими друзями» перекладача, тобто міжмовною омонімією, коли змістові обсяги термінів *conflict* в англійській і *конфлікт* в українській мовах частково не збігаються. Тому в таких випадках при перекладі українською мовою англійського слова *conflict* доцільно уточнювати його як *воєнний конфлікт*, напр.:

(11) *Many people including us in Africa are talking about the Russia–Ukraine conflict, the Gaza conflict but they forget Africa* [Багато людей, включаючи нас в Африці, говорять про російсько-український **воєнний конфлікт** або про **воєнний конфлікт** у Газі, але забувають про Африку];

(12) *Have the United States and its Indo-Pacific partners learned the right lessons from recent conflicts, including Ukraine?* [Чи винесли Сполучені Штати та їхні партнери в Індो-Тихоокеанському регіоні правильні уроки з нещодавніх **воєнних конфліктів**, у тому числі в Україні?];

(13) *The over two years ongoing conflict between Russia and Ukraine have disrupted the supply of wheat, fertilisers and oil* [Воєнний **конфлікт** між Росією та Україною, що триває вже більше двох років, порушив постачання пшениці, добрив та нафти];

(14) *The Russia-Ukraine war could hinder India's Olympic dream: The ongoing conflict between Russia and Ukraine has significantly affected the Indian athletics team's preparations for the Paris Olympics* [Російсько-українська **війна** може стати на заваді олімпійській мрії Індії: **воєнний конфлікт**, що триває між Росією та Україною, суттєво вплинув на підготовку збірної Індії з легкої атлетики до Олімпійських ігор у Парижі].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У пропонованій статті виявлено низку найрелевантніших асоціацій (понять), які виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine» на тлі понять «Russia» та «war». З цією метою встановлено найчастотніші окуренти (166 одиниць) слова-запиту *Ukraine* на основі даних англійськомовного новинного веб-корпусу News on the Web Corpus. Виявлено, що серед найбільш актуальних асоціацій, які викликає поняття

«war», є «Ukraine», яке значною мірою «затмарило» такі традиційно важливі для англійськомовної медійної мережі поняття, як «Russia», «Vietnam», «Iraq», «Israel» та ін., оскільки останні суттєво поступаються частотністю. Найстійкіший асоціативний зв'язок поняття «Ukraine» виявляє з «Russia», і навпаки. Однак «Ukraine» найчастіше асоціюється з «war» і «invasion», натомість «Russia» – з «China» та «invasion», що підкреслює значення геополітичної ролі Китаю для Росії. Серед менш релевантних асоціацій, які виникають в англійськомовному середовищі у зв'язку з поняттям «Ukraine», домінують ті, що пов'язані з міжнародною допомогою та підтримкою України (напр., «support», «assistance», «ally»). Натомість із поняттям «Russia» асоціюється передусім агресія (напр., «invasion», «attack»). Важливим є зв'язок «Russia» з геополітикою та союзниками країни-агресорки. Установлено, що поняття «war» виявляє найвищу актуальність щодо «Ukraine», натомість «conflict» і особливо «crisis» є не такими актуальними. Це означає, що проблема функціонування в англійськомовному воєнно-політичному дискурсі начебто неадекватного термінологічного позначення *conflict* на позначення війни в Україні є дещо надуманою з огляду як на правове підґрунтя, так і міжмовну омонімію, коли змістові обсяги термінів *conflict* в англійській і *конфлікт* в українській мовах частково не збігаються.

Література:

1. Zitate-Fibel. Otto von Bismarck. URL: <https://zitate-fibel.de/zitate/otto-von-bismarck> (дата звернення: 14.05.2025).
2. Яворська Г. Дискурс війни (кілька методологічних питань). *Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика*. Київ: ВД Дмитра Бурого, 2024. С. 211–228.
3. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. Вип. 32, Ч. 2. С. 9–13.
4. Хар М. Воєнний дискурс: процеси неологізації. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24, Т. 1. С. 160–166.
5. Бріцин В. Мова в час війни: функціонування й мовні проскрипції. *Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика*. Київ: ВД Дмитра Бурого, 2024. С. 123–189.
6. Потапенко С. Вітчизняний воєнний дискурс Президента Зеленського: риторико-прагматичні ефекти. *Український воєнний дискурс: полілог жанрів і стилів*. Київ: ВЦ КНЛУ, 2024. С. 48–67.
7. Talavira N., Potapenko S. Defining media speech effectiveness: A case of Ukrainian President Zelenskyy's addresses to national parliaments. *Forum for Linguistics Studies*. 2023. Vol. 5, Iss. 3. P. 1990.
8. Shevchenko I. American Social Media on the Russia-Ukraine War: A Multimodal Analysis. *Cognition, communication, discourse*. 2022. № 25. P. 65–79.
9. Talavira N., Potapenko S., Mishchenko T. News reporting of public speeches in English on-line media: a constructional perspective. *Studies about Languages*. 2024. Vol. 44, Iss. 1. P. 38–52.
10. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Т. 1. Донецьк: ДонГУ, 2012. 402 с.
11. Aristotle's Politics. Chicago: University of Chicago Press, 2013. 265 p.
12. Nelson T., Garst J. Values-based Political Messages and Persuasion: Relationships among Speaker, Recipient and Evoked Values. *Political Psychology*. 2005. Vol. 26, Iss. 4. P. 489–515.
13. Kapranov O. Conceptual metaphors associated with climate change in British political discourse. *New insights into the language and cognition interface*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2018. P. 51–66.
14. Mapes G. The life of a political speech(writer): metadiscursive text trajectories in high-end language work. *Journal of Linguistic Anthropology*. 2023. Vol. 33, Iss. 3. P. 264–284.
15. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
16. News on the Web Corpus. URL: <https://www.english-corpora.org/now/> (дата звернення: 12.04.2025).
17. Google Trends. URL: <https://trends.google.com/trends/> (дата звернення: 10.04.2025).
18. Gilquin G., Gries S. T. Corpora and experimental methods: A state-of-the-art review. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*. 2009. Vol. 5, Iss. 1. P. 1–26.
19. Мізін К., Коцур В., Летюча Л., Саїк А. Верифікація результатів спрямованого асоціативного експерименту (обмеження реакцій порівняльним сполучником as ... as) на основі даних англійськомовного веб-корпусу iWeb. *Psycholinguistics. Психолінгвістика*. 2024. Vol. 35, № 2. С. 108–133.
20. Arppe A., Järvioki J. Every method counts: combining corpus-based and experimental evidence in the study of synonymy. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*. 2007. Vol. 3, Iss. 2. P. 131–160.
21. Schmitt N., Grandage S., Adolphs S. Are corpus-derived recurrent clusters psycholinguistically valid? *Formulaic Sequences. Acquisition, Processing and Use*. Amsterdam: John Benjamins, 2004. P. 127–151.
22. McCarthy M. Touchstone: From Corpus to Course Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 20 p.
23. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford: Oxford University Press, 1991. 179 p.
24. Mizin K., Ovsienko L. Application perspectives of corpus-based methods within linguo-cultural and psycholinguistic analysis: German emotional concept SEHNSUCHT. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2020. Vol. 7, Iss. 1. P. 111–127.
25. Mizin K., Slavova L., Khmara V. The equivalence of terms denoting the emotion concepts of Ger. ANGST and A.-S. FEAR: A corpus-based method. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. 2021. Vol. VI, Iss. 2. P. 69–104.
26. Mizin K., Slavova L., Letiucha L., Petrov O. Emotion concept DISGUST and its German counterparts: Equivalence determination based on language corpora data. *Forum for Linguistic Studies*. 2023. Vol. 5, Iss. 1. P. 72–90.
27. Cambridge Dictionary. URL: Available at: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 29.04.2025).

Mizin K., Petrov O., Petrova A. Russian-Ukrainian war in the light of english-language military-political discourse (based on the news on the web corpus)

Summary. The article is devoted to identifying the most relevant associations (concepts) that emerge in the English-speaking environment in connection with the concept “Ukraine.” For this purpose, the most frequent co-occurrences of the query word *Ukraine* were determined using data from the English-language News on the Web Corpus (the total number of samples analyzed was 166). To focus primarily on the military-political discourse, the concept “Ukraine” was examined in the context of the concepts “Russia” and “war.” The study reveals that Ukraine is among the most salient associations triggered by the concept “war,” significantly overshadowing traditionally prominent notions such as, such as “Russia,” “Vietnam,” “Iraq,” “Israel,” “Gaza,” “Afghanistan,” etc., as the latter appear far less frequently. The strongest associative connection is observed between the concept “Ukraine” and “Russia,” and vice versa. However, “Ukraine” is most frequently associated with “war” and “invasion,” whereas “Russia” is linked to “China” and “invasion,” highlighting China’s geopolitical importance for Russia. Among the less prominent associations with “Ukraine” in English-language discourse are those related to international aid and support (e.g., “aid,” “support,” “weapon,” “missile,” “assistance,” “ally”). In

contrast, “Russia” is primarily associated with aggression (e.g., “invasion,” “invade,” “attack,” “war”). Important associative links also connect Russia to geopolitics (e.g., “US,” “world,” “Trump”) and its allies (e.g., “India,” “Iran”). The study also reveals a hierarchy among the concepts “war,” “conflict,” and “crisis” as associations with “Ukraine”, with “war” being the most relevant among them, while “conflict” and especially “crisis” are considerably less frequent. This hierarchy suggests

that the alleged inadequacy of using the term “conflict” in English-language military-political discourse to refer to the war in Ukraine is somewhat exaggerated – considering both the legal context and cross-linguistic homonymy, given the partial mismatch between the semantic scopes of *conflict* in English and *конфлікт* in Ukrainian.

Key words: military-political discourse, associative connection, term, Russian-Ukraine war, English-language corpus.